

Szabó T. Anna: A róka

Készítette:

*Szűcs Budai Engelbert
magyartanár*

Fekete István: Vuk

Fekete István: Vuk

A róka

- a vörös róka a legelterjedtebb szárazföldi ragadozó
- alkalmazkodóképessége egészen kiváló
- testhossza 45,5–90 centiméter
- farokhossza 30–55,5 centiméter
- testtömege 3–14 kilogramm
- általában vöröses-sárgás barna a színe
- kotoréknak nevezik lakóhelyét
- főleg éjjel, de csendes, elhagyatott helyeken fényes nappal is vadászik

A róka szó jelentése

I. főnév *rókát, rókája*

A kutyával rokon, vörös bundájú, fehér hasú, bozontos farkú, alacsony, nyúlánk testű ragadozó állat a furfangosság, a ravaszság ősi jelképe. (Ravasz, vörös róka; a baromfit elhordta a róka; rókára vadászik; rókát hajt, kerget, lő, űz.)

Szóláshasonlat(ok): ravasz, mint a róka – nagyon ravasz ember

(állattan) a rókák: aránylag kis tépőfogú, magányos életmódot folytató ragadozó állatokat magában foglaló csoport a kutyák családjában.

(átvitt értelemben, rosszalló) Ravasz, furfangos, álnok ember. Kitanult, öreg, vén róka.

(átvitt értelemben) Sokat tapasztalt, minden fortélyt ismerő személy

II. melléknév *rókább*

1. Ravasz, álnok. Rókább a rókánál.

2. (ritka, népies) Vörös, vörhenyes ember, arc vagy haj

Szólás(ok): egy rókáról két bőrt húz v. nyúz le: vmiből kétszer is hasznot húz;

(tájszó) rókát fog: ruha, szörme megperzselődik v. füsttől, melegtől vörhenyes barna színű lesz;

(régies) rókát fog, nyúz: hány, rókázik.

Szóösszetétel(ek): 1. *rókabarlang; rókaboa; rókabőr; rókabunda; rókacsaholás; rókacsalád; rókacsapda; rókafarok; rókafészek; rókafogás; rókafogó; rókahajszu; rókahistória; rókahús; rókaképző; rókakopó; rókakölyök; rókaláb; rókales; rókamese; rókaprém; rókaravaszág; rókaszín; rókaszínű; rókatorok; rókaugatás; rókavadászat; rókavas; rókaverem; rókavörös; 2. ezüstróka; kékróka.*

Szabó T. Anna: A költészetről

A jó költőt az különbözteti meg a fűzfapoétától, hogy nem behabzsolja és kiüríti a világot, hanem képes a hosszú hónapokig, évekig, évtizedekig tartó várandósság elviselésére.

A versírás pillanatában teljes odaadással kell figyelnie a formálódó szöveg belső akaratára.

Rá kell érezni arra, amit a szöveg magának megkövetel.

Aktív munka ez, teljes odaadást igényel.

A költőnek rendelkeznie kell a biztos mesterségbeli tudással, amellyel a verset minden ízében megformálja...

Ugyanakkor tudnia kell, hogy az élet leheletét, azt a titokzatos erőt, az inspirációt, amitől a vers maga is lélegezni kezd, nem ő adja – az egyszerűen megadatik.

Szabó T. Anna: A róka

Rókát fogtam, nem ereszt el,
figyel orral, figyel szemmel,
füle hegyes, foga éles,
forró róka, vörös, éhes,

minden sejtje lüktet, lángol,
rám néz ki a lángolásból,
pillantása, mint a mágnes,
ahogy delejezve rám les,

állattá bűvölne engem,
hogy a csapdát elfelejtsem,
én az állat, ő az ember,
forró mágnes, magmaszemmel,

embert fogott, nem eresztem,
én fogom őt, ő fog engem,
bűvöletben néz és nézem,
nem enged el, ezért én sem,

ketten tartjuk a reteszt –
rókát fogtam, nem ereszt.

Szabó T. Anna: A róka

Formája: verses

verssorokból és versszakokból áll

Versszakok száma: 5.

Verssorok száma: 18.

Mondatok száma: 1.

Gondolatok száma: 14

Vers gondolatai:

- rókát fogtam, nem ereszt
- figyel orral, figyel szemmel
- minden sejtje lüktet
- állattá bűvölne engem
- én az állat, ő az ember

Szabó T. Anna: A róka

Rókát fogtam, || nem ereszt el, - a
figyel orral, || figyel szemmel, - a
füle hegyes, || foga éles, - b
forró róka, || vörös, éhes,...- b

Szótagok száma soronként:

$4+4 = 8$ (felező nyolcas)

ütemhangsúlyos vers

Rímképlete: *aabb*

Rímtípusa: *párosrím*

Szabó T. Anna: A róka

Szómagyarázat: retesz – zár, delejez – bűvöl

Költői jelzők: forró róka, forró mágnes

Hasonlat: pillantása, mint a mágnes

Névcseré: én az állat, ő az ember

Róka az irodalomban

Mondókák:

Jön a róka, ne nézz hátra,
tüzet viszen a markába'!

Meg ne fordulj, szépen állj,
mert a róka közel jár!

Róka az irodalomban

Versek: Weörös Sándor: Róka rege róka

Három görbe legényke, róka rege róka,
tojást lopott ebédre, róka rege róka,
lett belőle rántotta, róka, rege róka,
a kutya lerántotta, róka rege róka.

Egyik szidta gazdáját, róka rege róka,
másik meg a fajtáját, róka rege róka,
harmadik az ükapját, róka rege róka,
hozzávágtá kalapját, róka rege róka.

Róka az irodalomban

Mese: A szállást kérő róka

Egyszer egy vén róka nagyon megéhezett egy kis pecsenyére. Fogott hát egy üres zsákot, a hóna alá csapta, és elindult vele világgá. Ment, mendegélt, míg estére egy gazdaember házához nem ért. Bekopogott, és amikor megkérdezték, hogy ki az, hát így felelt:

-Szegény utasember vagyok, s éjjeli szállást kérnék, hogyha megszánnának.

Jószívű ember volt a gazda is meg a felesége is. Megszánták a szegény utast, beengedték, vacsorával is megkínálták. A róka megköszönte, szerényen a padra kuporodott, a zsákját pedig a pad alá tette. Mielőtt lefeküdtek, azt mondja a gazdának:

-Jaj, gazduram, nem jár itt a ház körül valami tolvaj? Ebben a zsákban egy szép nagy kakas van, nem szeretném, ha elveszne!

- Sose búsulj; róka koma, az én házamból még nem vett el semmi! Csak aludj nyugodtan! - biztatta a gazda, s még mosolygott is, hogy a róka félti a kakasát.

-Persze hogy a zsákban semmi sem volt! Hanem azért mikor felébredtek, a róka jajgatni kezdett:

- Jaj, jaj, jaj, valaki ellopta az én drága kakasomat!

Csitították, hogy dehogy lopták el, már ugyan ki lophatta volna el? Talán elbújt a szobában valahova. Keresték mindenfelé, de sehol sem találták. Szörnyen szégyellte magát a gazda, hogy éppen az ő házában tűnt el a rókának valamije, de meg sajnálta is szegényt, hogy olyan keservesen siránkozott. Mi mást tehetett volna, adott egy szép nagy kakast a rókának, hogy ne sírjon úgy, s most már menjen tovább békével. El is ment a róka nagy örömmel.

Róka az irodalomban

Regény: A kis herceg

„Azzal visszament a rókához.

-Isten veled - mondta.

- Isten veled - mondta a róka.

- Tessék, itt a titkom. Nagyon egyszerű: jól csak a szívével lát azember. Ami igazán lényeges, az a szemnek láthatatlan.

- Ami igazán lényeges, az a szemnek láthatatlan - ismételte a kis herceg, hogy jól az emlékezetébe vesse.

- Az idő, amit a rózsádra vesztegettél: az teszi olyan fontossá a rózsádat.

- Az idő, amit a rózsámra vesztegettem... - ismételte a kis herceg, hogy jól az emlékezetébe vesse.

- Az emberek elfelejtették ezt az igazságot - mondta a róka. - Neked azonban nem szabad elfelejtened. Te egyszer s mindenkorra felelős lettél azért, amit megszelídítettél. Felelős vagy a rózsáért...

- Felelős vagyok a rózsámért - ismételte a kis herceg, hogy jól az emlékezetébe vesse.”

Gyakorlat

Olvasási munkafüzet 71. oldalán 4. feladat

Ravasz, mint a róka. – Nagyon körmönfont.

Róka a rókával hamar megalkuszik. – Hasonlók megtalálják egymást.

Róka is dicséri a maga farkát. – Mindenki saját eredményével dicsekszik.

Rókának róka a fia. – Gonosz szülőnek gonosz a fia.

Rókát szőrén, repedt fazekat kongásán. – Részből látszik, milyen az egész.

Róka fogta csuka, csuka fogta róka. – Megoldhatatlan helyzet, egyik sem tudja elengedni a másikat.

Egy rókáról nem lehet két bőrt lenyúzni. – Egy dologból nem lehet kétszer is hasznot húzni.

